

ÖRGÜTSEL ÇEVİKLİK VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM LİTERATÜRÜNÜN YAPISAL HARİTASI: BİBLİYOMETRİK BİR YAKLAŞIM

Halil Hakdan ÖZ¹

ÖZ

Bu çalışma, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarının akademik literatürdeki gelişimini analiz etmek amacıyla bibliyometrik bir yaklaşım benimsemiştir. Web of Science veri tabanından elde edilen ve 2011-2025 yıllarını kapsayan 99 makale, yayın yılı, atıf sayısı, anahtar kelime ağları, yazarlar, kurumlar ve ülkeler gibi çeşitli boyutlarda analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, özellikle 2020 sonrası dönemde bu iki kavrama olan akademik ilginin belirgin şekilde arttığını göstermektedir. “Dynamic capabilities”, “information-technology”, “organizational agility” ve “innovation” gibi anahtar terimlerin yoğun kullanımı, dijital dönüşümün yalnızca teknolojik değil aynı zamanda yönetsel bir dönüşüm süreci olduğunu ortaya koymaktadır. Yayınlar en çok “Technological Forecasting and Social Change” ve “IEEE Transactions on Engineering Management” gibi dergilerde yoğunlaşmıştır. Çin, İtalya, Endonezya ve ABD literatüre en fazla katkı sağlayan ülkeler olarak öne çıkarken; Arias-Perez, Malik ve Raziq gibi yazarlar en üretken isimler arasında yer almaktadır. Bulgular, örgütsel çevikliğin dijital dönüşüm süreçlerinde kritik bir yetkinlik olarak öne çıktığını ve bu konuların disiplinlerarası nitelikte çalışıldığını göstermektedir. Çalışma, mevcut eğilimlerin haritalanması ve gelecekteki araştırmalar için yönlendirici bir temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel çeviklik, Dijital dönüşüm, Bibliyometrik analiz.

¹ Doktora Öğrencisi, Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane, Türkiye, hllhakdn95@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1970-6105>

THE STRUCTURAL MAPPING OF ORGANIZATIONAL AGILITY AND DIGITAL TRANSFORMATION LITERATURE: A BIBLIOMETRIC APPROACH

Halil Hakdan ÖZ¹

ABSTRACT

*This study adopts a bibliometric approach to analyze the academic development of the concepts of organizational agility and digital transformation. A total of 99 articles obtained from the Web of Science database, published between 2011 and 2025, were examined based on publication year, citation count, keyword networks, authorship, institutions, and countries. The findings reveal a significant increase in academic interest in these two concepts, particularly after 2020. The frequent use of key terms such as “dynamic capabilities,” “information technology,” “organizational agility,” and “innovation” indicates that digital transformation is not only a technological shift but also a managerial one. The publications are concentrated primarily in journals such as *Technological Forecasting and Social Change* and *IEEE Transactions on Engineering Management*. China, Italy, Indonesia, and the United States stand out as the countries contributing most to the literature, while Arias-Perez, Malik, and Raziq are among the most productive authors. The results demonstrate that organizational agility emerges as a critical competence within digital transformation processes and that these topics are studied through interdisciplinary perspectives. This study aims to provide a comprehensive mapping of current trends and to offer a foundational basis for future research.*

Keywords: Organizational agility, Digital transformation, Bibliometric analysis

¹ Doctoral Student, Gümüşhane University, Gümüşhane, Türkiye, hlhakdn95@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1970-6105>

1. GİRİŞ

Son yıllarda işletmelerin karşı karşıya kaldığı ekonomik, teknolojik ve sosyal dönüşümler; örgütsel yapıların, stratejik yönetim anlayışlarının ve liderlik biçimlerinin yeniden şekillendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle küresel rekabetin artması, teknolojik yeniliklerin hız kazanması ve müşteri beklentilerinin çeşitlenmesi, organizasyonları daha esnek, öğrenen ve uyum sağlayabilen yapılara dönüştürme ihtiyacını doğurmuştur. Bu yeni dönemde işletmeler, yalnızca mevcut kaynaklarını etkin şekilde kullanmakla kalmayıp, aynı zamanda değişime karşı çevik bir tutum sergilemek zorundadır (Doz & Kosonen, 2010). Bu bağlamda, örgütsel çeviklik (organizational agility), işletmelerin hızlı değişen çevre koşullarına proaktif ve dinamik şekilde yanıt verme kapasitelerini ifade eden temel bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Örgütsel çeviklik, yalnızca bir tepki verme yeteneği değil, aynı zamanda fırsatları önceden görme, stratejik karar alma süreçlerini hızlandırma ve yenilikçi çözümler üretme becerisini de kapsamaktadır (Tallon, Queiroz, Coltman & Sharma, 2019). Çevik organizasyonlar, pazar koşullarındaki değişimleri hızlıca analiz edebilmekte, esnek organizasyonel yapılar aracılığıyla bu değişimlere stratejik olarak adapte olabilmektedir.

Çeviklik, sadece dış çevreyle ilişkili değil; aynı zamanda içsel dinamiklerle de bağlantılıdır. İş süreçlerinin yalınlaştırılması, karar alma süreçlerinin hızlandırılması ve çalışanların yetkinliklerinin güçlendirilmesi, çevikliğin artırılmasında önemli rol oynamaktadır (Overby, Bharadwaj & Sambamurthy, 2006). Bu bağlamda, örgütsel çeviklik, bir stratejik yönetim paradigması olarak, işletmelerin rekabetçi üstünlüklerini sürdürülebilir kılmalarında kritik bir rol üstlenmektedir. Diğer taraftan, dijital teknolojilerin iş dünyasında yarattığı dönüşüm, sadece teknolojik bir değişim değil; aynı zamanda organizasyonel, stratejik ve kültürel bir yeniden yapılanmayı da beraberinde getirmiştir. Dijital dönüşüm (digital transformation), işletmelerin dijital teknolojileri kullanarak iş modellerini, operasyonel süreçlerini ve müşteri etkileşim biçimlerini köklü şekilde yeniden tanımlamaları sürecidir (Vial, 2019). Bu süreç; yapay zekâ, büyük veri analitiği, nesnelerin interneti, robotik otomasyon ve bulut teknolojileri gibi dijital unsurların stratejik amaçlarla bütünleştirilmesini içermektedir.

Dijital dönüşüm, işletmelere süreç otomasyonu, daha verimli veri yönetimi ve daha iyi müşteri deneyimi gibi avantajlar sağlarken; aynı zamanda organizasyonları daha çevik, esnek ve öğrenen yapılara dönüştürmeyi de gerekli kılmaktadır (Westerman, Bonnet & McAfee, 2014). Bu bağlamda, dijital dönüşüm ile örgütsel çeviklik arasında güçlü bir ilişki olduğu dikkat çekmektedir. Dijital teknolojiler, karar alma süreçlerini hızlandırmakta; veri tabanlı yönetim pratikleri ile stratejik çevikliği desteklemekte ve organizasyonların belirsizlikle daha etkili başa çıkmasını sağlamaktadır (Warner & Wäger, 2019). Özellikle COVID-19 pandemisi süreci, dijitalleşmenin ne kadar stratejik bir zorunluluk haline geldiğini ortaya koymuştur. Uzaktan çalışma, dijital iletişim, online müşteri hizmetleri ve dijital tedarik zinciri yönetimi gibi uygulamalar, dijital dönüşümün organizasyonel çeviklikle ne kadar bütünleşik olduğunu açıkça göstermiştir (Dwivedi et al., 2021). Bu durum, organizasyonların sadece teknoloji yatırımı yapmalarını değil, aynı zamanda bu teknolojileri hızlı ve stratejik bir biçimde uygulayabilecek çevik yapılar oluşturmalarını da zorunlu hale getirmiştir.

Örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramları son yıllarda akademik literatürde giderek artan bir şekilde birlikte ele alınmaktadır. Bununla birlikte, bu iki kavramı sistematik biçimde birlikte analiz eden bibliyometrik çalışmalar sınırlıdır. Örneğin, Verma ve arkadaşları (2021) ise çeviklik temasını dijital inovasyon ekseninde değerlendirmiştir. Bu çalışmalar ya tek bir kavrama odaklanmakta ya da disiplinler arası etkileşim düzeyini ele almamaktadır. Bu bağlamda mevcut çalışma, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarını birlikte ele alan ve bu iki alanın tematik, coğrafi ve entelektüel yapısını bütüncül bir yaklaşımla analiz eden ilk çalışmalardan biridir. Böylece literatürdeki parçalı bakış açılarını aşarak konunun yapısal haritasını çıkarma yönünde özgün bir katkı sunmaktadır.

Dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklik arasındaki bu çift yönlü ilişki, yönetim yazınında giderek daha fazla araştırma konusu haline gelmiştir. Literatürde dijital dönüşümün, organizasyonların çevikliğini artırdığı; buna karşılık çevik yapılarla yönetilen işletmelerin dijital dönüşüm süreçlerini daha etkin ve hızlı bir şekilde gerçekleştirdiği yönünde bulgular mevcuttur (Li, Su, Zhang & Mao, 2018). Dolayısıyla bu iki kavramın birlikte ele alınması hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde yönetim biliminin gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm konularında yapılan akademik çalışmaların sistematik ve bibliyometrik analizini gerçekleştirerek, kavramların literatürdeki gelişim sürecini, etkileşim düzeylerini ve araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Çalışma yönetim ve organizasyon literatürüne teorik katkı sağlamanın yanı sıra, bu alanda gelecekte yapılabilecek araştırmalar için yön gösterici olmayı hedeflemektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Örgütsel Çeviklik Kavramı ve Gelişimi

Küresel rekabetin yoğunlaştığı teknolojik gelişmelerin iş dünyasını hızla dönüştürdüğü ve müşteri beklentilerinin daha öngörülemez hale geldiği günümüz iş ortamında, organizasyonlar için çeviklik, ayakta kalmanın ve rekabet avantajı elde etmenin temel koşullarından biri haline gelmiştir (Teece, Peteraf & Leih, 2016). Bu bağlamda, örgütsel çeviklik, işletmelerin dış çevredeki belirsizliklere hızla tepki verebilme, değişen koşullara uyum sağlama ve fırsatları değerlendirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Örgütsel çeviklik kavramı ilk olarak 1990'lı yıllarda, üretim sektöründeki çevik üretim (agile manufacturing) uygulamaları bağlamında gündeme gelmiştir (Yusuf, Sarhadi & Gunasekaran, 1999). Bu dönemde çeviklik, esnek üretim sistemleri, hızlı müşteri yanıtı ve teknolojiyle desteklenen yenilikçilik ekseninde değerlendirilmiştir. Ancak daha sonra bu kavram, sadece üretimle sınırlı kalmayıp, stratejik yönetim, insan kaynakları yönetimi, bilgi sistemleri ve örgüt teorisi gibi birçok alt alana yayılmıştır (Doz & Kosonen, 2010). Çevik organizasyonlar, çevresel değişkenleri sürekli takip eden, bu değişimlere hızla uyum sağlayan ve bürokratik engelleri minimize eden yapılardır. Bu bağlamda çeviklik; yalnızca operasyonel düzeyde değil, stratejik ve yapısal düzeyde de organizasyonel yetkinliklerin geliştirilmesini içerir (Tallon & Pinsonneault, 2011). Literatürde çeviklik; duyarlılık (sensing), tepki verme hızı (speed), esneklik (flexibility) ve öğrenme kapasitesi (learning capability) gibi boyutlar altında incelenmektedir (Sherehiy, Karwowski & Layer, 2007).

Duyarlılık, çevresel sinyalleri algılayabilme ve stratejik anlamda yorumlama becerisini ifade eder. Bu boyut, işletmenin pazardaki trendleri, müşteri taleplerini ve teknolojik gelişmeleri hızlı şekilde tanımlayabilmesini sağlar. Hız, algılanan fırsatlara ve tehditlere karşı hızlı karar alma ve uygulama yeteneğini ifade eder. Esneklik ise organizasyon yapılarının ve süreçlerinin yeniden yapılandırılabilirliğini temsil eder. Son olarak, öğrenme kapasitesi, organizasyonların geçmiş deneyimlerinden ders çıkararak gelecekteki benzer durumlara daha hazırlıklı hale gelmelerini sağlar (Overby, Bharadwaj & Sambamurthy, 2006). Çevikliğin gelişimi, sadece organizasyonel yapılarla değil, aynı zamanda liderlik anlayışları, kültürel değerler ve çalışan yetkinlikleriyle de yakından ilişkilidir. Literatürde, çevik organizasyonların hiyerarşik yapılardan ziyade yatay, şeffaf ve katılımcı yapılara sahip oldukları vurgulanmaktadır. Bu tür yapılar, hızlı bilgi akışı, yetki devri ve karar alma süreçlerinde çevikliği destekler (Rigby, Sutherland & Noble, 2018).

Örgütsel çevikliğin gelişiminde bilgi teknolojileri de kritik bir rol oynamaktadır. Bilgi sistemlerinin etkin kullanımı, iç ve dış veri kaynaklarının analiz edilmesi, karar alma süreçlerinde veri odaklı yaklaşımların benimsenmesi, çevikliğin hem stratejik hem operasyonel boyutlarını desteklemektedir (Lu & Ramamurthy, 2011). Bu nedenle çeviklik, sadece organizasyonun yapısıyla ilgili değil; aynı zamanda teknolojik yetkinliklerle bütünleşik bir kapasite olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda dijitalleşme, küresel krizler ve teknolojik değişimlerin hız kazanması, çeviklik kavramının yeniden ele alınmasını zorunlu kılmıştır. Örneğin COVID-19 pandemisi sürecinde, birçok işletme operasyonlarını sürdürmek ve belirsizlikleri yönetebilmek için çevik stratejilere yönelmiştir. Uzaktan çalışma sistemleri, dijital hizmet sunumları ve hızlı karar alma mekanizmaları, çevikliğin pratikteki karşılıklarını göstermektedir (Ahmed, Najmi & Khan, 2021). Bu bağlamda örgütsel çeviklik, günümüzde yalnızca değişime uyum sağlama kapasitesi olarak değil, aynı zamanda rekabet avantajı yaratma, inovasyon kapasitesini artırma ve sürdürülebilir büyümeyi destekleme aracı olarak değerlendirilmektedir. Çevikliğin bu denli çok boyutlu bir yapıya sahip olması, onun yönetim literatüründe merkezi bir konum kazanmasına neden olmuştur. Bu nedenle çeviklik kavramının evrimsel gelişimi, stratejik yönetim ve dijital dönüşüm süreçleriyle birlikte ele alınarak daha kapsamlı bir biçimde incelenmeye devam etmektedir.

2.2. Dijital Dönüşüm ve Yönetim Literatüründeki Yeri

Dijital dönüşüm (digital transformation), günümüzde yalnızca bir teknoloji stratejisi değil, işletmelerin iş yapma biçimlerinin, değer yaratma modellerinin ve örgütsel yapıların temelden yeniden şekillendirilmesini içeren bütüncül bir dönüşüm süreci olarak kabul edilmektedir (Vial, 2019). Bu kavram, dijital teknolojilerin sadece operasyonel süreçlere entegrasyonundan ibaret olmayıp; strateji, liderlik, insan kaynakları ve organizasyon kültürü gibi alanlarda da köklü değişimleri beraberinde getirmektedir. Dijital dönüşüm kavramının gelişimi, esasen bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı ilerlemeyle doğrudan ilişkilidir. İlk başlarda "otomasyon" ve "verimlilik" odaklı teknoloji yatırımları şeklinde ele alınan bu süreç, zamanla daha stratejik bir perspektife evrilmiş ve işletmelerin rekabet gücünü artıracak bir paradigma haline gelmiştir (Bharadwaj et al., 2013). Günümüzde dijital dönüşüm; yapay zekâ, büyük veri, bulut bilişim, nesnelerin

interneti (IoT) ve blokzincir gibi teknolojileri kapsamaktadır. Bu teknolojiler, işletmelerin hem içsel verimliliğini artırmakta hem de dış çevreyle daha etkileşimli ve duyarlı ilişkiler kurmasını sağlamaktadır (Verhoef et al., 2021).

Yönetim literatüründe dijital dönüşüm, çeşitli alt alanlarla entegre biçimde ele alınmaktadır. Özellikle stratejik yönetim, liderlik, organizasyonel değişim, insan kaynakları yönetimi ve pazarlama gibi alanlarda dijital dönüşümün etkileri yoğun biçimde incelenmektedir (Hess et al., 2016). Stratejik yönetim bağlamında, dijital dönüşüm; işletmelerin stratejik hedeflerini yeniden tanımlamasına, iş modellerini dijital platformlara taşımaya ve dijital müşteri deneyimlerine yatırım yapmasına neden olmuştur. Bu durum, dijital dönüşümün yalnızca teknolojik bir yatırım olmadığını, aynı zamanda stratejik bir dönüşüm gerektirdiğini göstermektedir (Westerman, Bonnet & McAfee, 2014). Dijital dönüşümün yönetim literatüründeki önemli boyutlarından biri de liderliktir. Dijital dönüşüm süreçlerinde liderler hem teknolojik okuryazarlık hem de değişim yönetimi becerilerine sahip olmalıdır. Literatürde bu bağlamda “dijital liderlik” (digital leadership) kavramı ön plana çıkmakta; dijital çağda liderlerin vizyonerlik, esneklik ve dijital strateji oluşturma kapasiteleri vurgulanmaktadır (El Sawy, Kræmmergaard, Amsinck & Vinther, 2016).

Bir diğer önemli alan ise insan kaynaklarıdır. Dijital dönüşüm, çalışan rollerini, yetkinlik beklentilerini ve örgütsel kültürü yeniden tanımlamaktadır. Çalışanlardan beklentiler artık yalnızca teknik bilgiyle sınırlı olmayıp; dijital araçları etkin kullanabilme, veriyle çalışma ve uzaktan iş birliği kurma gibi yetkinlikleri de içermektedir (Kane et al., 2015). Bu durum, organizasyonların dijital dönüşüm sürecinde insan odaklı stratejilere daha fazla önem vermesini zorunlu hale getirmiştir. Dijital dönüşüm süreci aynı zamanda organizasyonel yapıların yeniden tasarımı da beraberinde getirmiştir. Hiyerarşik ve merkeziyetçi yapılardan daha yatay, esnek ve proje tabanlı yapılara geçiş, dijital dönüşümün önemli etkilerindendir. Bu tür yapılar, çevikliğe olanak tanımakta; hızlı karar alma, inovasyon ve müşteri odaklılık gibi stratejik hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmaktadır (Sebastian et al., 2017). Literatürde dijital dönüşüm, işletmelerin değişen pazar dinamiklerine daha hızlı ve esnek yanıt verebilmesi açısından kritik bir araç olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda dijital dönüşüm, müşteri deneyimi yönetimi, tedarik zinciri optimizasyonu ve veri analitiği gibi alanlarda da işletmelere rekabet avantajı sağlamaktadır. Özellikle büyük veri ve analitik uygulamaları, karar alma süreçlerinde doğruluğu artırmakta ve işletmelerin belirsizlik ortamında daha rasyonel hareket etmelerine yardımcı olmaktadır (George, Haas & Pentland, 2014).

2.3. Dijital Dönüşümün Örgütsel Çeviklik Üzerindeki Etkisi

Dijital dönüşüm, günümüz organizasyonlarının değişken, karmaşık ve belirsizlik içeren iş ortamlarında rekabet gücünü artırmak için başvurduğu temel stratejik araçlardan biri haline gelmiştir. Bu süreç, sadece teknolojik altyapının yenilenmesini değil; aynı zamanda iş süreçlerinin, örgütsel yapıların, liderlik biçimlerinin ve çalışan rollerinin yeniden tasarlanmasını içermektedir (Vial, 2019). Dijital dönüşüm, örgütsel çevikliğin gelişiminde doğrudan etkili bir rol oynamakta; organizasyonların hem içsel hem dışsal çevresel uyum kapasitesini artırmaktadır. Örgütsel çeviklik, işletmelerin çevresel değişimlere hızla yanıt verebilme, esnek biçimde yeniden organize olabilme ve belirsizliklere karşı stratejik dayanıklılık gösterebilme yeteneğidir (Tallon et al., 2019). Bu bağlamda dijital dönüşüm, çevikliğin hem koşulu hem de kolaylaştırıcısı olarak değerlendirilir. Dijital teknolojiler sayesinde organizasyonlar, veri analitiği, yapay zekâ ve gerçek zamanlı bilgi akışı gibi imkanlarla çevresel sinyalleri daha doğru algılayabilir ve bu sinyallere hızla stratejik yanıtlar geliştirebilir (Sebastian et al., 2017).

Dijitalleşmenin sunduğu en önemli avantajlardan biri, karar alma süreçlerinde hız ve esneklik kazandırmasıdır. Örneğin, büyük veri analitiği (big data analytics), işletmelerin müşteri davranışlarını, pazar eğilimlerini ve iç operasyonel süreçleri anlık olarak analiz etmelerine olanak sağlar. Bu tür veri odaklı karar alma mekanizmaları, örgütsel çevikliğin temel boyutlarından biri olan “duyarlılığı” (sensing capability) doğrudan destekler (George, Haas & Pentland, 2014). Aynı zamanda dijital sistemler, organizasyonların hızla yeniden yapılandırılabilmesini mümkün kılarak “yapısal esneklik” sağlar. Dijital dönüşüm aynı zamanda iş süreçlerinin modülerleştirilmesine ve yeniden düzenlenmesine olanak tanır. Bulut tabanlı sistemler ve yapay zekâ uygulamaları, organizasyonların farklı birimlerini birbirine entegre ederek bilgi paylaşımını hızlandırmakta ve eş zamanlı iş birliğini artırmaktadır. Bu durum, organizasyonel çevikliğin operasyonel ve stratejik boyutlarında doğrudan etkili olmaktadır (Warner & Wäger, 2019). Özellikle hızlı inovasyon döngüleri ve çevik proje yönetimi yöntemlerinin benimsenmesi, dijitalleşme ile çevikliğin entegrasyonunu güçlendiren örneklerdir. Çeviklik aynı zamanda kültürel ve yapısal dönüşümü de gerekli kılar. Dijital dönüşüm bu alanda da önemli katkılar sağlamaktadır. Geleneksel, hiyerarşik ve bürokratik örgüt yapıları

yerini daha yatay, şeffaf ve esnek yapılara bırakmakta; bu sayede organizasyonlarda bilgi paylaşımı ve karar alma süreçleri hızlanmaktadır. Literatürde, dijitalleşen organizasyonlarda çalışanların daha fazla sorumluluk aldığı, inisiyatif kullandığı ve yenilikçilik konusunda teşvik edildiği vurgulanmaktadır (Svahn, Mathiassen & Lindgren, 2017). Bu kültürel değişim, çevikliğin gelişimini destekleyen önemli bir faktördür.

Ayrıca dijital dönüşüm, sadece büyük işletmelerin değil; küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) de çevikleşmesini kolaylaştırmaktadır. Dijital araçlara erişimin kolaylaşması ve bulut tabanlı sistemlerin yaygınlaşması, KOBİ'lerin sınırlı kaynaklarla daha esnek ve hızlı hareket edebilmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda dijital dönüşüm, çeviklikle doğrudan ilişkilendirilmekte ve özellikle dinamik kabiliyetler teorisi (dynamic capabilities theory) perspektifinden ele alınmaktadır (Teece, Peteraf & Leih, 2016). Dijital teknolojilerin çevikliğe katkı sağladığı bir diğer önemli alan da müşteri odaklılıktır. Dijital kanallar, organizasyonların müşteri taleplerini doğrudan izlemesini, müşteri deneyimini kişiselleştirmesini ve bu verilere göre ürün/hizmet geliştirmesini mümkün kılmaktadır. Bu tür dış çevreye duyarlılık, stratejik çeviklik için kritik bir ön koşuldur (Verhoef et al., 2021). Tüm bu açılardan bakıldığında, dijital dönüşüm, örgütsel çeviklik üzerinde hem doğrudan hem dolaylı etkilere sahiptir. Dijital altyapı, çevik süreçlerin oluşumunu desteklemekte; dijital liderlik, çevik karar alma kültürünü beslemekte; dijital yetkinlikler ise çalışanların çevik davranışlar sergilemesini kolaylaştırmaktadır. Ancak literatürde bazı çalışmalar, dijitalleşmenin her zaman çevikliği artırmayabileceğini, hatta yanlış uygulandığında direnç, belirsizlik ve kültürel çatışmalara yol açabileceğini de belirtmektedir (Hess et al., 2016). Bu nedenle dijital dönüşüm sürecinin stratejik olarak planlanması ve organizasyonun kültürel yapısıyla uyumlu şekilde yürütülmesi önem arz etmektedir. Sonuç olarak dijital dönüşüm, örgütsel çevikliği destekleyen temel bir unsur haline gelmiştir. Teknolojiye dayalı esneklik, hız ve proaktiflik özellikleri, dijitalleşme yoluyla güçlendirilmekte; bu da organizasyonların değişime uyum sağlama kapasitesini artırmaktadır. Ancak bu dönüşümün başarılı olabilmesi için sadece teknoloji yatırımı yeterli olmayıp, liderlik, kültür ve insan faktörlerinin de etkin biçimde ele alınması gerekmektedir.

3. YÖNTEM

Bu araştırma, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm konularının yönetim literatüründeki gelişimini incelemek amacıyla bibliyometrik analiz yöntemini kullanmaktadır. Bibliyometrik analiz, belirli bir akademik alandaki yayınların sayısal özelliklerine ve yapısal ilişkilerine odaklanan, sistematik ve nesnel bir yöntemdir (Aria & Cuccurullo, 2017). Bu analiz türü, araştırma alanının zaman içerisindeki gelişimini, öne çıkan temaları, etkili yazarları, kurumları ve yayınları belirlemeye olanak sağlar. Literatürün yapısal haritalanması, alandaki bilgi birikiminin kavramsal, entelektüel ve sosyal yönlerini anlamada önemli katkılar sunar (Donthu et al., 2021). Bibliyometrik analiz, özellikle çok sayıda yayının olduğu, hızla gelişen ve çok disiplinli araştırma konularında etkilidir. Örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramları, son yıllarda iş dünyasındaki dijitalleşme trendleriyle birlikte hızla akademik ilgi görmeye başlamış ve bu yönüyle bibliyometrik analiz için elverişli bir zemin oluşturmuştur (Vial, 2019; Tallon et al., 2019). Araştırmada kullanılan analiz türleri arasında yayın sayımına dayalı performans analizi ve kavramlar arasındaki ilişkileri haritalayan ağ analizi (science mapping) yer almaktadır (Zupic & Čater, 2015).

Çalışmanın temel amacı, dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklik kavramlarının literatürde nasıl yer bulduğunu, bu iki kavramın birlikte ne ölçüde ele alındığını, hangi anahtar temalar çerçevesinde tartışıldığını ve bilimsel iş birliklerinin yapısını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir:

- 1: Dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklik konularında akademik literatürdeki yayın eğilimleri yıllara göre nasıl bir seyir izlemektedir?
- 2: Bu iki kavramı bir arada ele alan çalışmalarda öne çıkan yazarlar, kurumlar ve ülkeler hangileridir?
- 3: Dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklik literatüründe hangi tematik kümeler (konu alanları, anahtar kelimeler) ön plana çıkmaktadır?
- 4: Kavramsal, entelektüel ve sosyal ağ yapıları incelendiğinde, bu iki kavram arasında nasıl bir ilişki ortaya çıkmaktadır?

Araştırmanın verileri, yönetim ve işletme alanında prestijli ve kapsamlı içerik sağlayan Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanından elde edilmiştir. Veri tabanı olarak WoS tercih edilmesinin nedeni, yüksek atıf kalitesi, dergi filtreleme imkânı ve bibliyometrik yazılımlarla uyumlu veri çıktısı sağlamasıdır (Mongeon & Paul-Hus, 2016). Veriler, Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanından 26 Haziran 2024 tarihinde elde edilmiştir. Tarama işlemi, yalnızca İngilizce dilinde yayımlanmış ve "article" ya da "early

access” türündeki yayınlarla sınırlandırılmıştır. Çalışmada kullanılan tam arama sorgusu şu şekildedir: “organizational agility”, “digital transformation”, “agile organization”, “digitalization”. Bu sorguda Topic alanı başlık, özet, anahtar kelime ve Keywords Plus bilgilerini kapsayacak şekilde belirlenmiştir. Arama sırasında herhangi bir zaman sınırlaması konulmaksızın yapılan taramada araştırmada kullanılan anahtar kelimeleri birlikte içeren uygun çalışmaların 2011–2025 yılları arasında yapıldığı görülmüştür.

2025 yılına ait yayınlar yalnızca “early access” (erken erişim) statüsünde olan ve 2024 sonu itibarıyla çevrim içi yayımlanmış çalışmalardan oluşmaktadır. Böylelikle hem içerik hem de bibliyometrik göstergeler bakımından güncel literatürün eğilimleri daha sağlıklı biçimde yansıtılmıştır. Tarama ayrıca yalnızca “Management”, “Business” ve “Applied Psychology (Industrial/Organizational Psychology)” WoS konu kategorileriyle sınırlandırılmış; diğer disiplinlerden kaynaklanabilecek içerik sapmaları bu yolla minimize edilmiştir.

Veri analizinde iki temel yazılım aracı kullanılmıştır: VOSviewer ve Bibliometrix (R Biblioshiny). VOSviewer, yazar, ülke, anahtar kelime gibi öğeler arasında iş birliklerini ve birlikte geçme ilişkilerini görselleştirerek, kümelenme analizleriyle tematik yapıyı ortaya koymada etkili bir araçtır (Van Eck & Waltman, 2010). Bibliometrix ise R tabanlı bir açık kaynak kodlu kütüphane olup, yayın performansı, yıllara göre dağılım, coğrafi yoğunluk ve atıf analizi gibi nicel verilerin elde edilmesini sağlar (Aria & Cuccurullo, 2017). Bibliyometrik analizlerin avantajı, subjektif yorumlardan uzak, sistematik ve şeffaf bir literatür tarama süreci sunmasıdır. Ayrıca çok sayıda çalışmanın bütünsel olarak değerlendirilmesine olanak tanınması, araştırma alanının genel eğilimlerini belirleme açısından önemlidir. Ancak bu yöntemin sınırlılıkları da bulunmaktadır. Özellikle sadece belirli veri tabanlarının kullanılması, bazı yayınların dışarıda bırakılmasına yol açabilir. Ayrıca, makalelerin içerik analizi yapılmadığı için kavramsal derinlik sınırlı kalabilir (Donthu et al., 2021). Bu araştırmada kullanılan yöntem, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm gibi hızla gelişen ve çok boyutlu konuları nicel bakış açısıyla analiz ederek, gelecekte yapılacak teorik ve ampirik çalışmalara yön göstermeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular, ilgili alanlardaki akademik bilgi birikimini görünür kılarken, aynı zamanda araştırmacıların iş birliği fırsatlarını, yayın stratejilerini ve çalışma boşluklarını da belirleme imkânı sunacaktır.

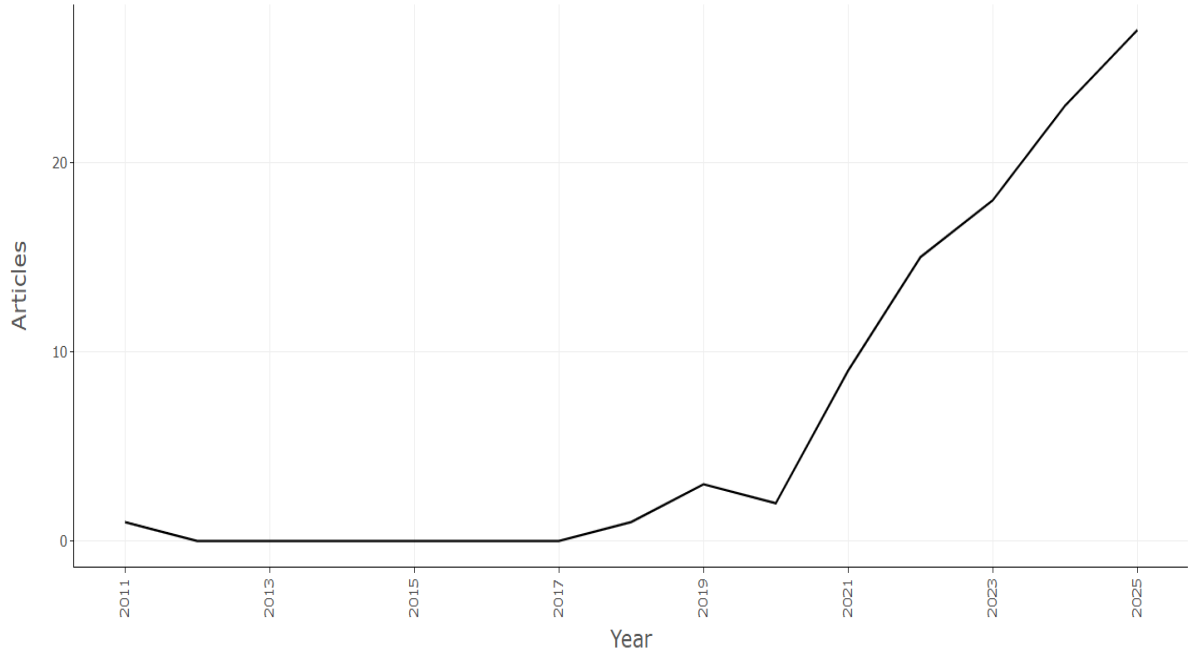
4. BULGULAR

Bu çalışmada, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarının yönetim literatüründeki akademik görünürlüğüne incelemek amacıyla Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılmıştır. Literatür taraması kapsamında, “organizational agility” ve “digital transformation” anahtar kelimeleri birlikte sorgulanmış ve konu başlığı filtrelemesi yapılmıştır. Çalışmalar yalnızca “Management”, “Business” ve “Applied Psychology (Industrial/Organizational Psychology)” alanlarıyla sınırlandırılarak, disiplinler arası dağılımının önüne geçilmiş ve analiz, yönetim bilimleri odağında derinleştirilmiştir. Ayrıca belge türü olarak yalnızca “research articles” ve “early access” çalışmaları dahil edilmiştir. Taramanın başlangıç yılı olarak 2011’in tercih edilmesinin nedeni, dijital dönüşümün literatürde kavramsal bir çerçeveye kavuştuğu ve örgütsel çeviklikle birlikte ele alınmaya başlandığı dönemin bu tarihten itibaren belirginleşmesidir. 2011 sonrası dönemde, dijital teknolojilerin iş dünyasında yaygınlaşmasıyla birlikte bu iki kavram arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmaların artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu nedenle, veri setinin güncel eğilimleri yansıtmayı ve bibliyometrik analiz açısından anlamlı bir çerçeve sunması amacıyla 2011 yılı başlangıç noktası olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan tarama sonucunda, 2011–2025 yılları arasında yayımlanmış toplam 99 akademik yayına ulaşılmıştır. Bu filtreleme yaklaşımı, hem alanın kavramsal derinliğini ortaya koymak hem de veri setinin bibliyometrik analiz için uygunluğunu sağlamak amacıyla benimsenmiştir. Şekil 1’de araştırma kavramları ile ilgili literatüre ait ana bilgiler yer almaktadır.

Şekil 1. Örgütsel Çeviklik ve Dijital Dönüşüm Çalışmalarına İlişkin Ana Bilgiler

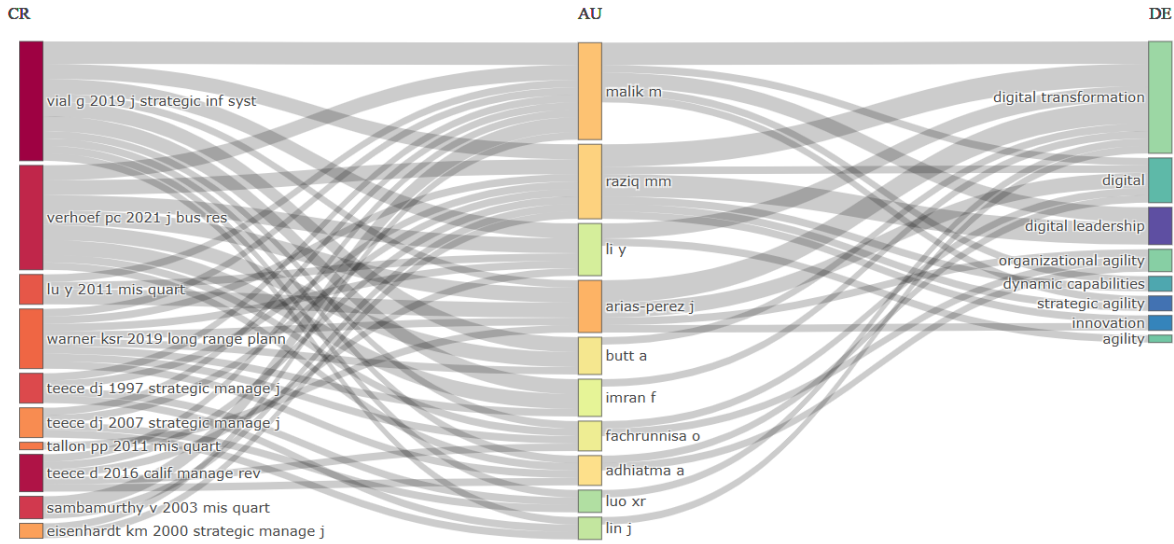
Literatür taramasından elde edilen verilerin betimsel analizi, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarının akademik yazındaki gelişim eğilimlerini ortaya koymaktadır. Web of Science veri tabanında yapılan sorgulama sonucunda elde edilen 99 çalışmanın yayınlandığı dönem 2011–2025 yılları arasında kapsamaktadır. Bu kapsamda elde edilen yıllık büyüme oranı %26,54 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, söz konusu iki kavramın son on yılda yönetim, işletme ve örgütsel psikoloji literatüründe hızla önem kazandığını ve akademik ilginin artmakta olduğunu göstermektedir. Toplam 344 yazarın katkı sunduğu çalışmalarda belge başına ortalama yazar sayısı 3,64 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgu, disiplinler arası ve iş birliğine dayalı yayın eğiliminin oldukça güçlü olduğunu göstermektedir. Uluslararası ortak yazarlık oranı %40,4 düzeyindedir. Bu oran, dijital dönüşüm ve çeviklik kavramlarının küresel ölçekte akademik ilgiyi üzerine çektiğine ve sınırlar ötesi araştırma iş birliklerinin giderek arttığına işaret etmektedir. İncelenen 99 çalışmada kullanılan kaynak sayısı 61, toplam referans sayısı 6960, belge başına düşen ortalama atıf sayısı ise 62,86 olarak belirlenmiştir. Bu göstergeler, literatürdeki çalışmaların hem nitelik hem de etki açısından güçlü bir yapıya sahip olduğunu ve alanın oldukça yüksek atıf potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmalarda kullanılan anahtar kelime (DE) sayısı 434 olarak belirlenmiştir. Bu durum, dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklik temalarının çok boyutlu ve çeşitli alt kavramlarla birlikte ele alındığını göstermektedir. Ayrıca, veri setinde yer alan yayınların ortalama yaşı 1,91 olup, bu bulgu çalışmaların görece yeni olduğunu ve alanın güncel araştırmalarla sürekli beslenmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Dikkat çeken bir diğer bulgu ise yalnızca 4 çalışmanın tek yazarlı olmasıdır. Bu durum, bireysel araştırmalardan kolektif üretime dayalı akademik pratiklerin tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak, bibliyometrik göstergeler örgütsel çeviklik ve dijital dönüşümün yönetim bilimi kapsamında giderek daha fazla önem kazandığını; disiplinler arası, çok yazarlı ve uluslararası iş birliklerine açık bir araştırma alanı hâline geldiğini göstermektedir. Ayrıca yıllık büyüme oranı ve yüksek atıf ortalaması, bu iki kavramın bilimsel literatürdeki güncelliğini ve etki gücünü teyit etmektedir.

Şekil 2. Yıllık Bilimsel Üretim

Örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarını birlikte ele alan çalışmaların 2011–2025 yılları arasındaki yıllık yayın sayıları Şekil 2’de gösterilmektedir. Grafik, araştırma alanının zaman içerisindeki gelişimini açık biçimde yansıtmaktadır. Başlangıç yıllarında (2011–2016) bu iki kavramı bir arada inceleyen yayın sayısının oldukça düşük düzeyde olduğu, hatta bazı yıllarda hiç yayın yapılmadığı dikkat çekmektedir. Bu durum, konunun henüz akademik ilgiyi yeterince çekmediğini ve literatürde bütüncül olarak ele alınmadığını göstermektedir. 2017 yılından itibaren yayın sayılarında gözle görülür bir hareketlilik başlamış; 2019’dan sonra ise bu artış hız kazanmıştır. Özellikle 2020–2025 döneminde yayın sayılarında keskin bir yükseliş eğrisi oluşmuş ve 2025 itibarıyla yıllık yayın sayısı 20’nin üzerine çıkmıştır. Bu yükselişin, dijital dönüşümün iş dünyasında stratejik bir öncelik haline gelmesi ve COVID-19 pandemisinin işletmelerde çeviklik gereksinimini artırmasıyla doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir (Dwivedi et al., 2021).

Grafikteki çizginin 2020 sonrası dönemde doğrusal değil, ivmeli bir artış göstermesi, araştırma alanının yalnızca niceliksel değil aynı zamanda yapısal olarak da dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Bu durum, konunun akademik literatürde artan bir görünürlük kazandığını ve daha fazla araştırmacı tarafından ele alındığını ortaya koymaktadır. Özellikle farklı disiplinlerden gelen çalışmaların artması, literatürdeki etkileşim düzeyini yükseltmekte ve konular arası ilişkilerin daha yoğun biçimde araştırıldığını göstermektedir. Donthu et al. (2021), belirli bir alandaki yayın hacminin ivmelenmesinin, bilimsel topluluğun artan ilgisini ve araştırma alanının gelişen yapısını yansıttığını belirtmektedir. Buna paralel olarak, Glänzel ve Schubert (2005) ise bilimsel bir alanın olgunluk düzeyinin, literatürdeki tematik çeşitlilik ve disiplinler arası etkileşimle birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlı hale geldiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, mevcut grafiksel eğilim, araştırma alanında teorik çerçevelerin çeşitlenmekte olduğunu ve metodolojik olarak daha derinlikli çalışmaların gündeme geldiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu eğilim, yalnızca geçmişteki artışı değil, aynı zamanda literatürde gelecekte ele alınabilecek yeni araştırma boşluklarının oluşmakta olduğunu da ima etmektedir. Ancak bu öngörü, alanın mevcut büyüme trendinin sürmesi ve disiplinler arası katkıların devam etmesi koşuluna bağlıdır.

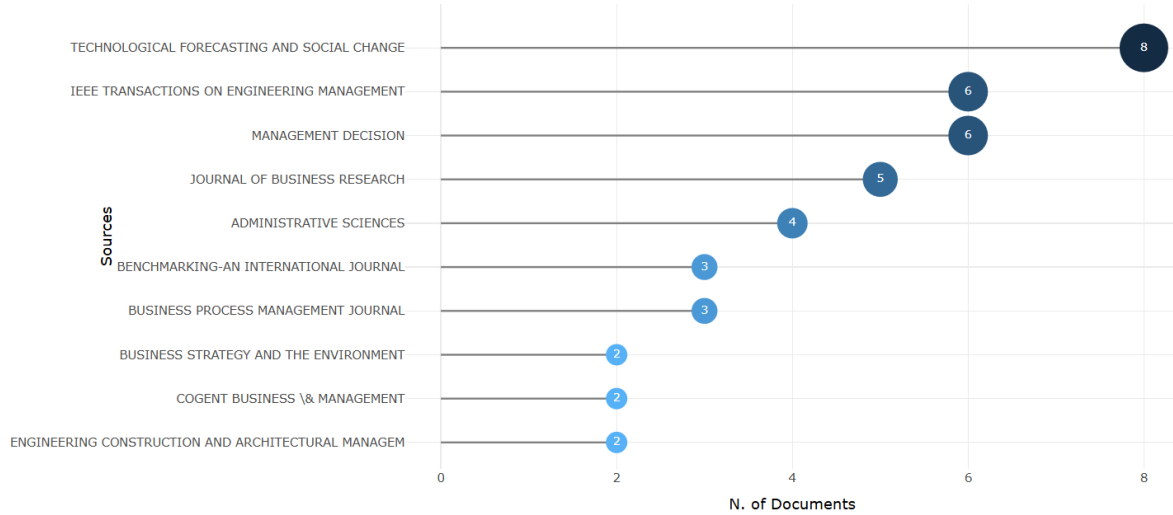

Şekil 3. Örgütsel Çeviklik ve Dijital Dönüşüm ile İlgili Üç Boyutlu Sankey Diyagramı

Şekilde 3'te yer alan Sankey diyagramı, çalışmalarda en çok atıf yapılan akademik kaynaklar (CR), bu çalışmaları gerçekleştiren yazarlar (AU) ve bu yayınların ilişkili olduğu tematik anahtar kelimeler (DE) arasındaki ilişkiyi bütüncül bir biçimde görselleştirmektedir. Bu görsel, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm literatürünün kavramsal omurgasını anlamaya olanak tanımaktadır.

İlk sütunda yer alan kaynaklar, alanın entelektüel temelini oluşturan ve sıkça atıf yapılan öncü çalışmaları temsil etmektedir. Bu kapsamda, Vial (2019), Verhoef et al. (2021) ve Lu (2011) gibi çalışmaların yüksek atıf aldığı görülmektedir. Bu durum, söz konusu çalışmaların dijital dönüşümün tanımı, kapsamı ve stratejik etkileri konusunda literatürde belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Örneğin, Vial (2019) dijital dönüşümün yalnızca teknolojik bir değişim olmadığını, aynı zamanda stratejik ve organizasyonel bir yeniden yapılanma süreci olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde, Verhoef et al. (2021) dijital dönüşümün pazarlama, organizasyon ve strateji disiplinleri üzerindeki çok yönlü etkilerini ortaya koymuştur. Orta sütunda yer alan yazarlar, veri setinde en çok katkı sunan ve merkezi konumda bulunan araştırmacıları göstermektedir. Malik M., Raziq M.M., Li Y., Arias-Perez J., ve Imran F. gibi isimlerin farklı kaynaklardan yoğun biçimde yararlandığı ve çok sayıda anahtar kavramla ilişkilendiği dikkat çekmektedir. Bu durum, söz konusu yazarların hem kavramsal çeşitliliğe açık hem de çok disiplinli bir yaklaşım benimsediklerini göstermektedir. Ayrıca yazarlar arasında güçlü bağlantılar olması, iş birliği yayın kültürünün yaygın olduğunu ve bu araştırmacıların literatürdeki bilgi akışına yön verdiğini göstermektedir. Sağ sütunda yer alan anahtar kavramlar (DE) ise yayınların odaklandığı tematik yönelimleri ortaya koymaktadır. Bu bağlamda en sık kullanılan kavramların başında “digital transformation”, “digital leadership”, “organizational agility”, “dynamic capabilities” ve “strategic agility” gelmektedir. Bu durum, dijitalleşme süreçlerinin sadece teknolojik yenilik olarak değil, aynı zamanda liderlik biçimleri, örgütsel esneklik, öğrenme kapasitesi ve stratejik yönetim çerçevesinde ele alındığını göstermektedir.

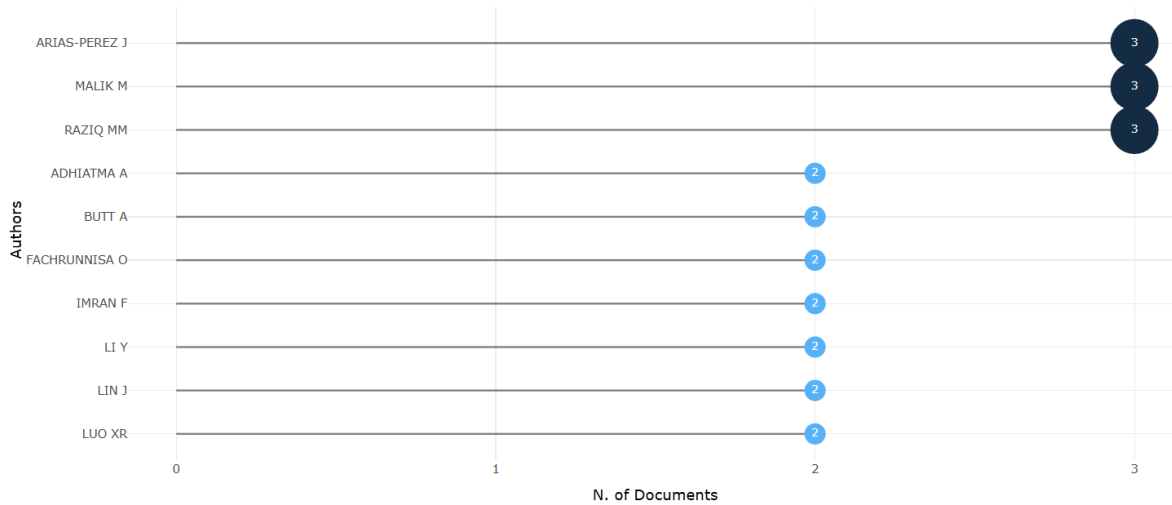
Grafikte dikkat çeken bir diğer unsur ise digital leadership kavramının farklı yazarlarla ve çok sayıda kaynakla ilişkilendirilmiş olmasıdır. Bu durum, dijital dönüşümün başarısında liderlik rolünün kritik bir etken olduğunu ve bu kavramın giderek daha fazla ilgi gördüğünü göstermektedir. Benzer biçimde dynamic capabilities ve strategic agility kavramlarının da hem atıf yapılan klasik çalışmalarla (Teece, 2007) hem de güncel uygulamalarla ilişkili olduğu görülmektedir. Sankey diyagramında yer alan çok yönlü geçişler, literatürdeki bilgi akışının entegre, çok disiplinli ve dinamik bir yapı arz ettiğini göstermektedir. Özetle bu görsel analiz, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm konularının literatürde ortaklaşa gelişen, birbirini tamamlayan ve sürekli yeniden şekillenen temalar etrafında inşa edildiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Şekil 4. Örgütsel Çeviklik ve Dijital Dönüşüm Alanında En Çok Yayın Yapan Dergiler

Analiz kapsamında yer alan 99 yayının hangi akademik dergilerde yayımlandığı Şekil 4'te yer almaktadır. Elde edilen bulgular, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm temalarının çok disiplinli bir yapıya sahip olduğunu ve yönetim, mühendislik yönetimi ve iş stratejisi alanlarında geniş bir yelpazede ele alındığını göstermektedir. En fazla yayına ev sahipliği yapan dergi Technological Forecasting and Social Change dergisidir. Bu dergide toplam 8 yayın yer almaktadır. Bu bulgu, dijital dönüşüm ve çeviklik konularının yalnızca organizasyonel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve teknolojik dönüşüm perspektifinden de ele alındığını göstermektedir. Bu derginin öne çıkması, dijitalleşmenin işletmeler üzerindeki makro etkilerinin yönetim literatüründe önemli bir tartışma alanı haline geldiğine işaret etmektedir.

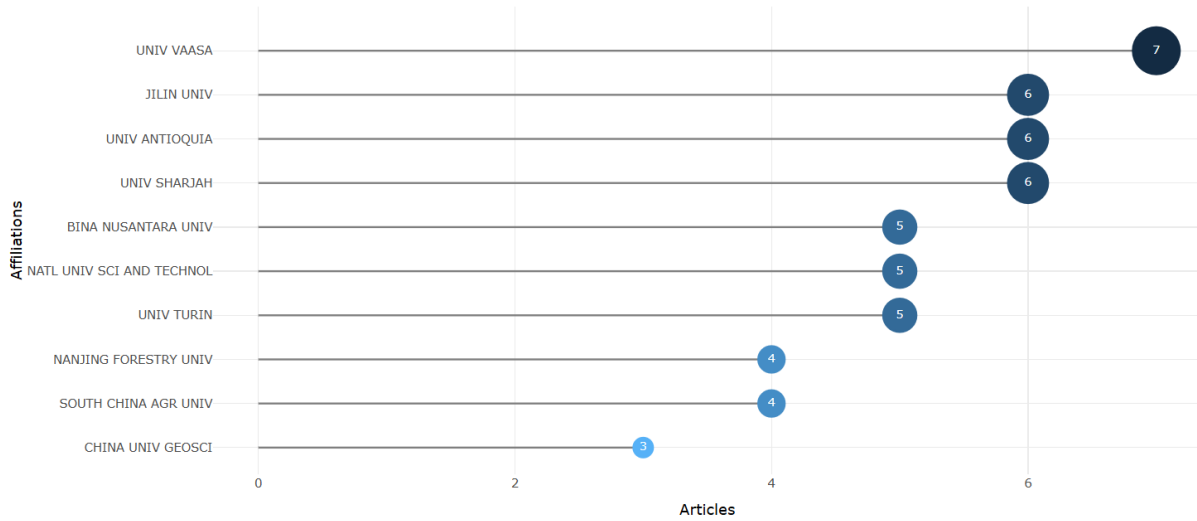
İkinci sırayı IEEE Transactions on Engineering Management ve Management Decision dergileri paylaşmaktadır; her biri 6 yayına ev sahipliği yapmaktadır. IEEE Transactions, teknoloji ve mühendislik perspektifinden stratejik yönetim süreçlerini değerlendirmesiyle öne çıkarken; Management Decision ise dijitalleşmenin karar alma mekanizmalarına etkisi konusundaki araştırmalara ağırlık vermektedir. Bu durum, dijital dönüşümün teknik altyapı kadar yönetsel karar süreçlerine de derinlemesine nüfuz ettiğini ortaya koymaktadır. Journal of Business Research (5 yayın) ve Administrative Sciences (4 yayın) gibi genel işletme ve yönetim odaklı dergilerin listede üst sıralarda yer alması, dijital dönüşümün ve çevikliğin stratejik işletme literatüründe de önemli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle Journal of Business Research, dijital liderlik, müşteri deneyimi ve dönüşüm stratejileri gibi çok boyutlu temaları kapsayan yayınlar ile alana katkı sunmaktadır.

Şekil 5. Örgütsel Çeviklik ve Dijital Dönüşüm Konularındaki Üretken Yazarlar

Bu bibliyometrik analiz kapsamında, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm konularında en fazla yayına sahip araştırmacılar belirlenmiştir. Görselde sunulan verilere göre, her biri 3 makale ile en üretken yazarlar arasında Arias-Perez J., Malik M. ve Raziq M.M. öne çıkmaktadır. Bu yazarlar, yalnızca nicel üretkenlikleriyle değil, aynı zamanda farklı tematik başlıklarla ilişkili çalışmalarıyla da literatürde belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle Arias-Perez J., dijital dönüşümün örgütsel esneklik üzerindeki etkilerini ele alan çalışmalarıyla tanınmaktadır. Dijital liderlik, öğrenen organizasyon yapıları ve yenilik kapasitesi gibi kavramlara odaklanması, kendisini literatürde hem teorik hem uygulamalı açıdan konumlandırmasını sağlamıştır. Malik M. ise dijital teknolojilerin karar alma süreçlerine entegrasyonu ve bilgi yönetimi sistemleriyle çevikliğin etkileşimi üzerine odaklanarak, konuyu daha çok stratejik bilgi sistemleri boyutunda ele almaktadır. Raziq M.M. ise özellikle KOBİ'ler bağlamında dijital dönüşüm ve esneklik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. Bu yazarların uluslararası yayınlara katkı sunmaları, araştırma alanının küresel ölçekte gelişimine katkı sağladığını da göstermektedir.

Grafikte her biri 2 makale ile temsil edilen diğer yazarlar arasında Adhiatma A., Butt A., Fachrunnisa O., Imran F., Li Y., Lin J. ve Luo X.R. yer almaktadır. Bu yazarların çalışmaları incelendiğinde, farklı bağlamlarda örgütsel çeviklik – dijital dönüşüm etkileşimini ele aldıkları görülmektedir. Örneğin, bazı yazarlar bu kavramları insan kaynakları yönetimi ve çalışan esnekliği ile ilişkilendirirken; bazıları inovasyon stratejileri, süreç yönetimi ve çevresel belirsizlik gibi alanlarda değerlendirmiştir. Bu çeşitlilik, ilgili literatürün yalnızca belirli bir odakta yoğunlaşmadığını; farklı kurumsal, sektörel ve kültürel bağlamlarda gelişen çok yönlü bir araştırma alanına dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca bu yazarların farklı dergilerde, farklı coğrafyalarda ve iş birliği yapıları ile üretim yaptıkları göz önüne alındığında, literatürdeki bilgi üretim sürecinin küresel, çok yazarlı ve disiplinler arası bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, literatürde öne çıkan bu üretken yazarlar, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm ekseninde yapılan çalışmalara yön vermekte; gelecekte yapılacak teorik ve ampirik çalışmalara kaynaklık etmektedir.

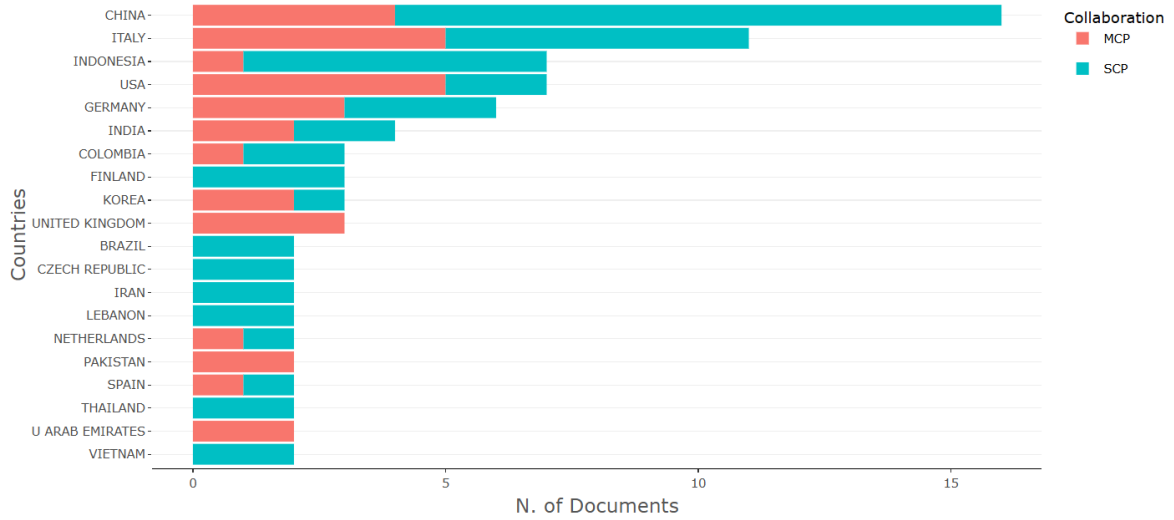
Şekil 6. Örgütsel Çeviklik ve Dijital Dönüşüm Alanında En Çok Yayın Yapan Kurumlar

Bibliyometrik veri setinde yer alan çalışmalarda görev alan yazarların kurumsal bağlılıklarına göre yapılan analiz, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm alanında en fazla katkı sunan üniversiteleri ortaya koymaktadır. Şekil 6 incelendiğinde, çalışmalarda katkı sağlayan araştırmacıların dünyanın farklı bölgelerinden geldiği ve bu konulara yönelik küresel ölçekte yaygın bir ilgi bulunduğu görülmektedir. Verilere göre, en fazla yayına katkı sunan kurum University of Vaasa (Finlandiya) olup, toplam 7 yayın ile listenin başında yer almaktadır. Bu bulgu, dijital dönüşüm ve çeviklik gibi stratejik yönetim konularının Kuzey Avrupa ülkelerinde yoğun biçimde ele alındığını ve bu kurumun özellikle dijital liderlik, esneklik ve inovasyon gibi temalara odaklanan çalışmalara ev sahipliği yaptığını göstermektedir.

İkinci sırada yer alan üç üniversite Jilin University (Çin), University of Antioquia (Kolombiya) ve University of Sharjah (Birleşik Arap Emirlikleri), her biri 6 yayına katkı sağlamıştır. Bu durum, konunun sadece Avrupa merkezli değil, aynı zamanda Asya ve Latin Amerika gibi farklı bölgelerdeki araştırma kurumları tarafından da ele alındığını göstermektedir. Örneğin, University of Antioquia'nın bu alandaki katkısı, dijital dönüşümün gelişmekte olan ülkelerdeki kurumsal adaptasyon süreçleriyle ilişkilendirilmesini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Sharjah ve Jilin Üniversiteleri, teknoloji ve mühendislik perspektifinden dijitalleşmeyi yönetim

bilimleriyle bütünleştirmektedir. Bina Nusantara University (Endonezya), National University of Science and Technology (Umman) ve University of Turin (İtalya) gibi kurumlar her biri 5'er yayına ev sahipliği yaparak, bölgesel çeşitliliğin ve iş birliğinin önemli bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır. Bu kurumlar, çoğunlukla dijital dönüşümün örgütsel adaptasyon süreçleri üzerindeki etkisini inceleyen disiplinler arası çalışmalara katkı sağlamaktadır.

İzleyen kurumlar arasında Nanjing Forestry University, South China Agricultural University ve China University of Geosciences gibi Çin merkezli üniversitelerin yer alması dikkat çekicidir. Bu durum, Çin'in dijitalleşme ve organizasyonel esneklik konularında hem uygulamalı hem de akademik düzeyde artan ilgisini yansıtmaktadır. Her biri 4 ya da 3 yayına katkı sunan bu kurumlar, yönetim biliminin teknoloji odaklı alt alanlarıyla ilişkilendirilmiş araştırmalara yoğunlaşmaktadır. Bu bulgular, dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklik konularının farklı coğrafyalarda, çeşitli sosyo-ekonomik ve teknolojik gelişmişlik düzeylerine sahip ülkelerde akademik gündemde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Ayrıca kurumsal çeşitlilik, bu araştırma alanının çok merkezli, disiplinler arası ve uluslararası iş birliğine açık bir yapıda geliştiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 7. Ülkelere Göre Yayın Dağılımı ve İş Birliği Analizi

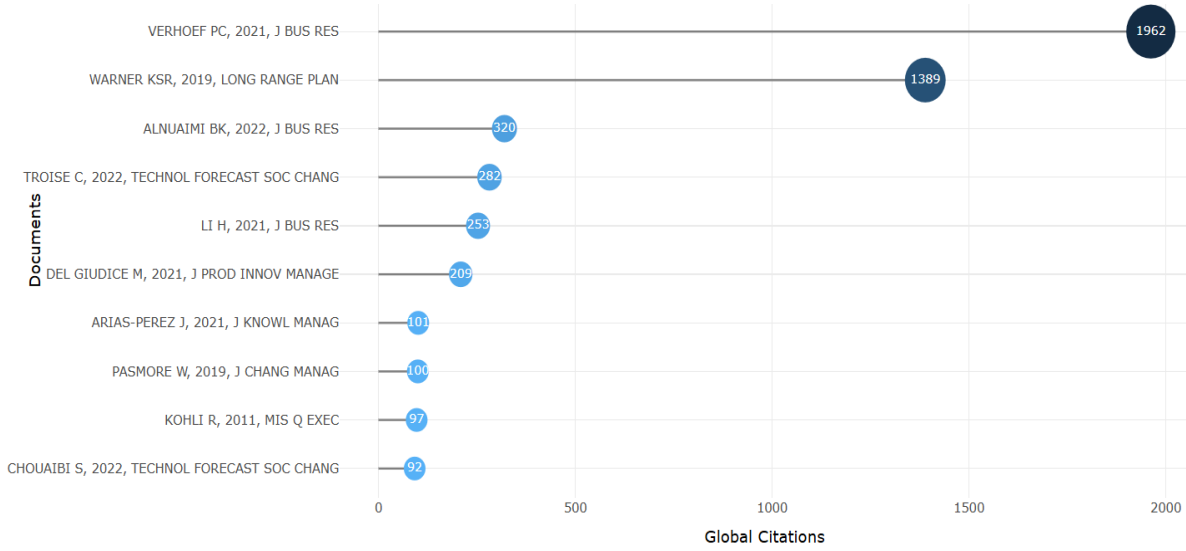
Şekil 7'de, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm konularında yayımlanan makalelerin ülkelere göre dağılımı ve yayınların ulusal (SCP) ya da uluslararası (MCP) iş birlikli olup olmadığı gösterilmektedir. Bu analiz, konunun hangi ülkelerde yoğunlaştığını ve araştırmaların hangi ölçüde uluslararası düzeyde iş birliğine dayandığını ortaya koymaktadır. En fazla yayına sahip ülke Çin'dir. Çin merkezli araştırmacılar, toplamda 15'ten fazla yayın ile bu alana en çok katkı sağlayan ulusal topluluğu oluşturmaktadır. Ayrıca Çin'deki yayınların büyük çoğunluğunun SCP (Single Country Publication) olması, çalışmaların çoğunlukla ülke içi araştırma ekipleri tarafından yürütüldüğünü göstermektedir. Bu bulgu, Çin'in yerel kaynaklarını kullanarak dijitalleşme ve çeviklik gibi stratejik yönetim konularına ulusal düzeyde güçlü bir akademik yatırım yaptığını göstermektedir.

Çin'i sırasıyla İtalya, Endonezya ve ABD takip etmektedir. Bu ülkelerde hem SCP hem MCP düzeyinde dengeli bir yayın dağılımı olduğu görülmektedir. Özellikle İtalya ve Endonezya, MCP oranı yüksek ülkeler arasında yer almakta ve bu durum söz konusu ülkelerdeki araştırmacıların uluslararası iş birliklerine açık olduğunu göstermektedir. Bu iş birlikleri, literatürün zenginleşmesini ve metodolojik çeşitliliğin artmasını destekleyen önemli bir göstergedir (Donthu et al., 2021).

ABD ve Almanya gibi ülkelerdeki yayınların dikkate değer bir bölümü uluslararası ortak yazarlıklarla (MCP) yapılmıştır. Bu durum, Batı merkezli akademik kültürün küresel araştırma iş birliklerine dayalı üretim modelini sürdürdüğünü göstermektedir. Hindistan, Kolombiya, Finlandiya, Güney Kore ve Birleşik Krallık gibi ülkeler ise sınırlı sayıda yayına temsil edilmekle birlikte, çoğunlukla ulusal araştırma ekiplerinin üretim yaptığı görülmektedir. Listenin son sıralarında yer alan ülkeler arasında Vietnam, BAE, Tayland, Pakistan, İran ve Çek Cumhuriyeti gibi ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkelerden yapılan yayınların sayısı az olmakla birlikte, özellikle gelişmekte olan ekonomilerde dijital dönüşüm ve çeviklik gibi konulara yönelik akademik ilginin arttığını göstermesi açısından önemlidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmaların çoğunlukla Asya ve Avrupa merkezli üniversiteler tarafından üretildiği, bunun yanında Latin Amerika ve Orta Doğu ülkelerinin de katkı sunduğu

görülmektedir. Ayrıca MCP oranlarının birçok ülkede dikkate değer seviyede olması, dijital dönüşüm ve çeviklik konularının uluslararası akademik iş birliklerine açık ve çok uluslu bağlamlarda çalışılabilir bir alan olduğunu ortaya koymaktadır (Zupic & Čater, 2015).

Şekil 8. Atıf Analizi

Atıf analizi, bir literatürde öne çıkan çalışmaların hem teorik hem de metodolojik etkisini ölçümlemek açısından kritik bir göstergedir (Donthu et al., 2021). Bu doğrultuda yapılan analizde, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarını birlikte ele alan literatürde en çok atıf alan ilk on çalışma Şekil 8’de yer almaktadır. Grafikte görüldüğü üzere, en fazla atıf alan çalışma Verhoef et al. (2021) tarafından Journal of Business Research dergisinde yayımlanmış olup toplam 1962 atıf almıştır. Bu çalışma, dijital dönüşümün yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda kültürel, organizasyonel ve stratejik boyutlarını da kapsayan çok katmanlı bir değişim süreci olduğunu vurgulamakta; dolayısıyla bu alandaki teorik çerçevenin şekillenmesinde temel kaynaklardan biri olarak değerlendirilmektedir.

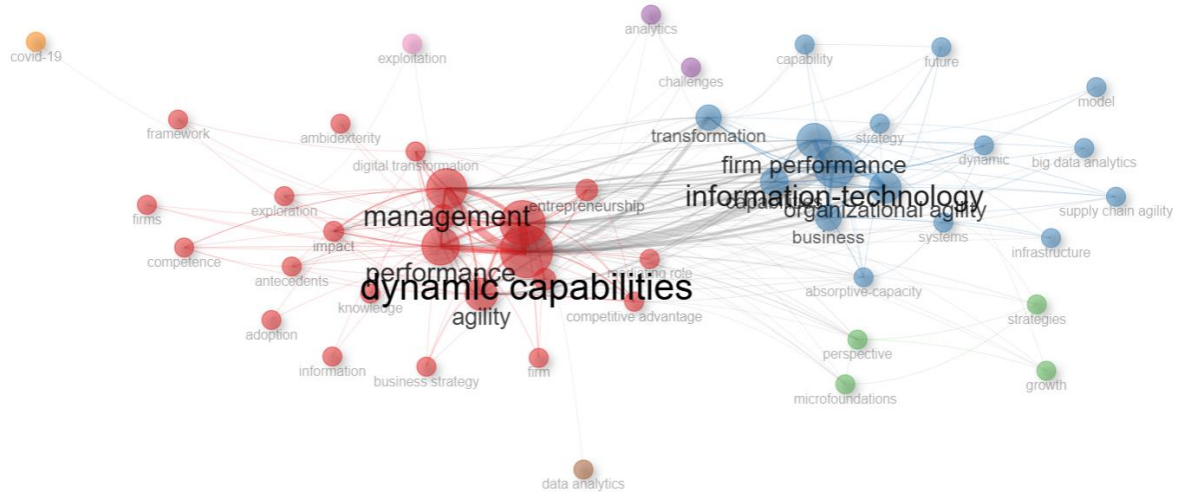
İkinci sırada yer alan Warner & Wäger (2019) tarafından Long Range Planning dergisinde yayımlanan çalışma 1389 atıf almıştır. Bu makale, dijital dönüşüm sürecinde örgütlerin stratejik çeviklik kazanabilmesi için gerekli olan liderlik becerileri ve kurumsal yapıların yeniden tasarımına odaklanmaktadır. Özellikle stratejik yönetim ve dijitalleşme literatürlerini bir araya getiren özgün yaklaşımıyla öne çıkmaktadır. Üçüncü sırada yer alan Alnuaimi et al. (2022) çalışması ise yine Journal of Business Research’te yayımlanmış olup 320 atıf almıştır. Bu çalışma, dijital dönüşümün müşteri deneyimi, organizasyonel öğrenme ve inovasyon kapasitesi üzerindeki etkilerini bütünsel bir yaklaşımla ele almıştır. İlk beş içerisinde yer alan diğer önemli çalışmalar şunlardır: Troise et al. (2022) (Technological Forecasting and Social Change, 282 atıf), Li (2021) (J. Bus. Res., 253 atıf), ve Del Giudice et al. (2021) (J. Prod. Innov. Manag., 209 atıf). Bu çalışmaların ortak noktası, dijital teknolojilerin sadece operasyonel verimlilik değil, aynı zamanda stratejik yönetim, örgütsel çeviklik ve inovasyon dinamikleri üzerindeki etkilerini çok boyutlu olarak analiz etmeleridir.

Şekil 9. Anahtar Kelime Analizi

Örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm literatürüne ait tematik yoğunlukları ve odak noktalarını ortaya koyan anahtar kelime analizi Şekil 9’da gösterilmektedir. Anahtar kelime bulutu, çalışmalarda en sık kullanılan kavramların sıklık düzeyine göre görsel olarak temsil edildiği bir analiz yöntemidir. Bu analiz, literatürdeki eğilimlerin, kavramsal kümelerin ve araştırma odaklarının belirlenmesinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Donthu et al., 2021). Yapılan analiz sonucunda oluşan kelime bulutunda bazı kavramların diğerlerine kıyasla daha büyük ve belirgin şekilde yer aldığı görülmektedir; bu durum, söz konusu terimlerin literatürde daha sık tekrarlandığı ve araştırmalarda merkezi bir rol üstlendiği anlamına gelmektedir. Şekilde en dikkat çeken terim “dynamic capabilities” olmuştur. Bu kavram, dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklikle doğrudan ilişkilidir ve işletmelerin değişen çevresel koşullara uyum sağlama yeteneğini ifade etmektedir. Dinamik yetenekler, özellikle kaynak tabanlı yaklaşım (RBV) bağlamında, rekabet avantajı elde etmenin anahtar unsurlarından biri olarak ele alınmaktadır (Teece, 2007). Kelime bulutunda “innovation”, “performance”, “information-technology”, “firm performance”, “organizational agility” ve “management” gibi kavramların da yüksek sıklıkta kullanıldığı görülmektedir. Bu bulgular, literatürde dijital dönüşüm süreçlerinin firma performansı, inovasyon kapasitesi ve yönetsel stratejiler üzerindeki etkilerinin kapsamlı şekilde ele alındığını göstermektedir (Vial, 2019; Warner & Wäger, 2019).

Diğer taraftan, “absorptive capacity”, “big data”, “entrepreneurship”, “digital transformation”, “technology” ve “agility” gibi daha teknik ya da stratejik kavramların da belirgin şekilde yer alması, konunun çok disiplinli bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle teknoloji, veri analitiği ve inovasyon odaklı anahtar kelimelerin sıklığı, dijitalleşme sürecinin sadece IT altyapısıyla değil, aynı zamanda stratejik karar alma ve örgütsel adaptasyon süreçleriyle de yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, “capabilities”, “strategy”, “impact”, “transformation” ve “competitive advantage” gibi terimlerin yer alması, çalışmalarda dijital dönüşümün hem sonuçları hem de yol açtığı örgütsel değişimlerle birlikte ele alındığını göstermektedir. Sonuç olarak, anahtar kelime bulutu, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarının literatürde çok boyutlu bir şekilde işlendiğini; özellikle dinamik yetenekler, inovasyon, firma performansı ve bilgi teknolojileri gibi kavramlar etrafında kavramsal bir yoğunlaşma oluştuğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, mevcut literatürün daha çok stratejik ve teknolojik yönle odaklandığını; ancak bunun yanı sıra liderlik, girişimcilik ve öğrenme gibi örgütsel dinamiklerin de araştırma odağına alındığını göstermektedir.

Şekil 10. Kelime Eş Oluşum Ağı

Kelime eş-oluşum (co-word) ağı Şekil 10'da gösterilmiş olup bu analiz örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm literatürünün yapısal haritasını ortaya koymaktadır. Anahtar kelime eş-oluşum ağı, belirli anahtar kelimelerin birlikte kullanıldığı yayınlardaki eş-frekans ilişkilerine dayanarak kavramsal kümeleri tanımlar (Zupic & Čater, 2015). Bu analiz sayesinde, literatürdeki temel temalar, kavramsal gruplar ve araştırma yönelimleri görselleştirilebilmektedir. Elde edilen görselde, farklı renklerde gösterilen kümeler (cluster'lar), birlikte sıklıkla geçen anahtar kelimelerden oluşmaktadır. Bu kümeler, literatürdeki belirli odak noktalarına işaret eder:

- Kırmızı Küme (Merkezi Tema: “Dynamic Capabilities”)

Bu küme, çalışmanın odak noktası olan “dynamic capabilities” kavramı etrafında şekillenmiştir. Bu anahtar kelimenin “management”, “performance”, “agility”, “digital transformation” ve “entrepreneurship” gibi kavramlarla birlikte yüksek yoğunlukta kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, örgütsel çevikliğin dijital dönüşüm bağlamında ele alınışında dinamik yeteneklerin merkezi bir kavram olduğunu göstermektedir. Ayrıca “ambidexterity”, “exploration” ve “antecedents” gibi stratejik terimlerin de bu kümede yer alması, bu kavramsal yapının çok boyutlu stratejik yaklaşımlarla ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır.

- Mavi Küme (Merkezi Tema: “Information-Technology” ve “Organizational Agility”)

Bu kümede “information-technology”, “organizational agility”, “firm performance”, “transformation” ve “business” gibi teknolojik ve işletme odaklı anahtar kelimeler yer almaktadır. Bu yapı, teknolojik değişimlerin firmaların çeviklik ve performans düzeyleri üzerindeki etkilerini konu alan çalışmaları temsil etmektedir. Özellikle bilgi teknolojileri altyapısının dönüşüm kapasitesi üzerindeki rolü bu kümede yoğun olarak ele alınmaktadır.

- Yeşil Küme (Merkezi Tema: “Microfoundations” ve “Growth”)

Daha çok “microfoundations”, “strategies”, “growth” ve “perspective” gibi kavramların oluşturduğu bu küme, örgütsel davranışların bireysel ya da küçük birim temelli analizine işaret etmektedir. Dijital dönüşüm sürecinde firmaların çeviklik kazanması için mikro düzeydeki yapıların rolü bu grup tarafından ele alınmaktadır.

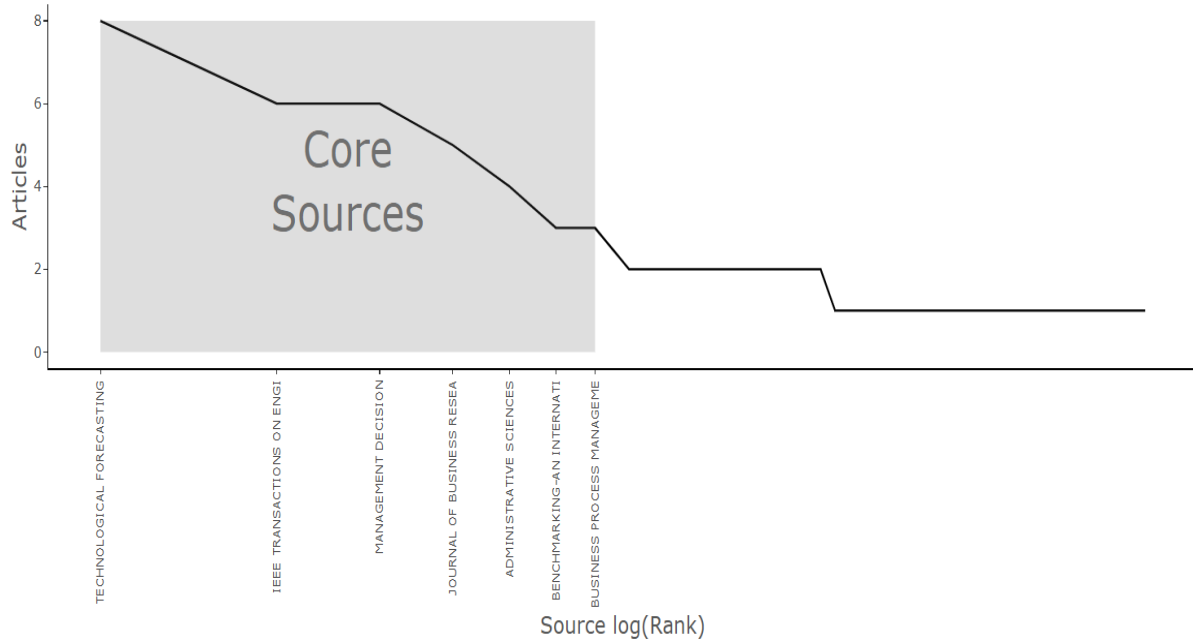
- Mor Küme (Teknoloji ve Analitik Odağı)

“Analytics”, “capability”, “future”, “challenges” gibi kavramların oluşturduğu bu daha küçük küme, özellikle teknolojik kabiliyetler, veri analizleri ve geleceğe dönük adaptasyon kapasitesi üzerine odaklanmaktadır. Bu yapı, firmaların geleceğe yönelik hazırlık süreçlerine dijital veri ve yapay zekâ tabanlı çözümlerle yaklaşımını temsil eder niteliktedir.

- Bağımsız Düğüm (COVID-19, Data Analytics vb.)

“Covid-19” ve “data analytics” gibi kavramların belirgin bir kümeye bağlı olmadan konumlandığı görülmektedir. Bu durum, ilgili çalışmaların literatürde sınırlı ancak tematik olarak kritik etkiler yaratmış

olabileceğine işaret etmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisi sonrası dijital dönüşümün hızlanması, bu kavramı dönemsel fakat önemli hale getirmiştir.

Şekil 11. Bradford Yasası Çerçevesinde Oluşturulmuş Çekirdek Dergi Analizi

Bradford Yasası çerçevesinde oluşturulmuş çekirdek dergi analizi Şekil 11’de gösterilmektedir. Bradford yasası, belirli bir araştırma alanında literatürün küçük bir grup “çekirdek” dergide yoğunlaştığını, diğer yayınların ise daha geniş çapta dağılmış kaynaklarda yayımlandığını öne sürmektedir (Bradford, 1934; Rowley & Black, 1996). Bu analizde, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm konularındaki yayınların dağılımı incelenmiş ve ana literatürün hangi dergilerde toplandığı görselleştirilmiştir. Grafikte yer alan eğri, yayın sıklığına göre sıralanan dergilerin logaritmik dağılımını yansıtmaktadır. Gri renkle vurgulanan alan, literatürün temelini oluşturan çekirdek dergiler grubunu temsil etmektedir. Bu çerçevede aşağıdaki dergiler öne çıkmaktadır:

- Technological Forecasting and Social Change (8 makale)
- IEEE Transactions on Engineering Management (6 makale)
- Management Decision (6 makale)
- Journal of Business Research (5 makale)
- Administrative Sciences (4 makale)

Bu çekirdek dergiler, dijital dönüşüm ve örgütsel çeviklik alanındaki akademik üretimin merkezini oluşturmaktadır. Technological Forecasting and Social Change, özellikle teknolojik öngörü ve dönüşüm süreçlerine ilişkin teorik ve ampirik katkıları nedeniyle literatürde öne çıkmaktadır. IEEE Transactions on Engineering Management ve Management Decision gibi dergiler ise yönetim bilimleri ile teknolojik dönüşüm süreçlerini harmanlayan disiplinlerarası yaklaşımları ile dikkat çekmektedir. Geriye kalan kaynaklar, literatürdeki çeşitliliği ve farklı araştırma yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Örneğin, Benchmarking: An International Journal ve Business Process Management Journal, daha uygulamalı ve performans odaklı çalışmalara ev sahipliği yapmaktadır. Ancak bu dergiler, literatürdeki merkezi ağı daha az temsil etmektedir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarının yönetim bilimleri literatüründeki yerini analiz etmek amacıyla bibliyometrik yöntemle yürütülmüştür. Web of Science veri tabanından elde edilen ve yalnızca “business”, “management” ve “applied psychology” temaları altında sınırlanan 99 özgün çalışmanın analizine dayalı olarak oluşturulan bulgular, son on yılda bu kavramlara artan akademik ilgiyi açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle 2020 sonrası yayınlarda kayda değer bir yükseliş gözlenmesi (bkz. Şekil 1), pandemiyle hız kazanan dijital dönüşümün örgütlerde esneklik ihtiyacını artırdığına işaret etmektedir. Bu eğilim, sadece

dijital araçların benimsenmesi değil, aynı zamanda bu araçların stratejik olarak çevikliğe katkı sağlaması bağlamında değerlendirilmelidir (Vial, 2019).

Elde edilen bulgular, kavramsal literatürde yoğun olarak kullanılan anahtar sözcüklerin “dynamic capabilities”, “information technology”, “organizational agility”, “innovation” ve “management” gibi temalar etrafında kümелendiğini göstermektedir. Bu durum, dijital dönüşümün sadece teknolojik bir değişim değil, aynı zamanda yönetsel kabiliyetlerin yeniden yapılandırılmasını gerektiren bir dönüşüm olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle “dynamic capabilities” kavramının merkezî bir rol üstlenmesi, dijital dönüşüm süreçlerinde örgütlerin değişime hızlı ve etkin biçimde yanıt verebilme yeteneğine odaklanıldığını göstermektedir (Teece, Peteraf & Leih, 2016). Yıllara göre yayın dağılımı incelendiğinde, 2019 yılı itibarıyla konuyla ilgili akademik üretkenlikte önemli bir ivme gözlemlenmiştir. Bu dönemde hem dijitalleşmenin kurumsal yapılarda daha görünür hale gelmesi hem de COVID-19 pandemisi nedeniyle hızlı dijital adaptasyon süreçlerinin artması belirleyici olmuştur (Verhoef et al., 2021). Özellikle 2021 sonrası yayın sayılarında meydana gelen belirgin artış, dijital dönüşümün kurumsal çevikliğe etkisinin güncel ve tartışmalı bir mesele olduğunu göstermektedir.

Çalışmada en çok katkı sunan yazarlar arasında Arias-Perez, Malik ve Raziq gibi isimlerin yer alması, bu araştırmacıların dijital dönüşüm ve çeviklik arasındaki ilişkiye sistematik bir şekilde odaklandığını göstermektedir. Bununla birlikte, iş birliği düzeyinin yüksek oluşu (%40,4 uluslararası ortak yazarlık oranı), konunun disiplinlerarası ve küresel bir ilgiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle bibliyometrik ağ analizleri hem literatürdeki kavramsal kümelenmeleri hem de yazarlar ve kurumlar arası iş birliği yapısını detaylı biçimde haritalandırabilmektedir (Donthu et al., 2021). En çok atıf alan çalışmalar incelendiğinde, Verhoef et al. (2021) tarafından dijital dönüşümün çok boyutlu yapısını ele alan çalışma öne çıkmaktadır. Bu çalışma, dijital dönüşümün sadece teknolojik bir adaptasyon süreci olmadığını, aynı zamanda stratejik karar alma, kültürel dönüşüm ve örgütsel yeniden yapılandırma gerektirdiğini savunmaktadır. Benzer biçimde, Warner & Wäger (2019) çalışmasında dijital dönüşüm liderliğinin çevik organizasyonel yapılardaki stratejik rolü vurgulanmaktadır. Bu yüksek atıf alan yayınlar, literatürdeki teorik çerçeveyi şekillendiren temel kaynaklar olarak değerlendirilebilir.

Sıklık analizi ve anahtar kelime ağ haritası, “organizational agility”, “dynamic capabilities” ve “digital transformation” kavramlarının birlikte geçtiğini ve yüksek bağlantı yoğunluğuna sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, çeviklik dijital dönüşümün bir sonucu olarak değil, dönüşüm sürecini mümkün kılan bir kabiliyet seti olarak konumlanmaktadır. Diğer bir deyişle, dijitalleşme, örgütlerin çevik kalabilmesi için gerekli ancak yeterli olmayan bir ön koşuldur. Buradan hareketle, çevik yapıların oluşturulması için sadece dijital altyapıların değil, aynı zamanda örgüt içi karar alma süreçlerinin, liderlik yapılarının ve çalışan rollerinin de yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Tallon et al., 2019). Çalışmanın bir diğer dikkat çekici bulgusu, literatürdeki yayınların belirli dergilerde yoğunlaştığını göstermesidir. “Technological Forecasting and Social Change”, “IEEE Transactions on Engineering Management” ve “Journal of Business Research” gibi dergiler, bu alandaki yayınların merkezinde yer almaktadır. Bu durum, disiplinin ana tartışma alanlarının teknoloji, işletme yönetimi ve stratejik planlama ekseninde kümелendiğini göstermektedir. Ayrıca Bradford yasasına göre yapılan çekirdek kaynak analizi de literatürün büyük bir bölümünün az sayıda dergide yayımlandığını doğrulamaktadır. Yazar ve kurum analizleri de literatürün uluslararası dağılımı hakkında fikir vermektedir. Çin, İtalya, Endonezya ve ABD gibi ülkelerin literatüre ciddi katkı sunduğu görülmektedir. Çin’in hem tek yazarlı hem de çok yazarlı yayınlarda ön planda olması, ülkenin dijital dönüşüm politikalarının akademik üretime de yansıdığını göstermektedir. Benzer şekilde, en üretken kurumlar arasında Vaasa Üniversitesi, Jilin Üniversitesi ve Antioquia Üniversitesi gibi farklı coğrafyalardan yükseköğretim kurumlarının yer alması, konunun küresel ölçekte ilgi gördüğünü göstermektedir.

Bu çalışmanın özgünlüğü, örgütsel çeviklik ve dijital dönüşüm kavramlarını yalnızca birlikte incelemesinden değil, aynı zamanda bu iki alanın entegre bibliyometrik yapısını ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Önceki çalışmalarda (örneğin Verma vd., 2021) bu kavramlar ya bağımsız biçimde ele alınmış ya da sınırlı sayıda boyutta değerlendirilmiştir. Bu araştırma ise literatürün anahtar kelime kümelenmeleri, üretken yazar ve kurum analizleri, coğrafi dağılım ve atıf yapısı gibi çok katmanlı bir analiz çerçevesi sunarak, alandaki tematik yoğunlaşmaları, kavramsal geçişleri ve olgunluk düzeyini haritalandırmaktadır. Böylece yönetim ve organizasyon literatüründe bu iki kavram arasındaki ilişkiye dair daha bütüncül ve yeniden üretilebilir bir bilgi yapısı ortaya konmuştur. Çalışma bu yönüyle, gelecek bibliyometrik araştırmalar ve kuramsal çerçeveler için temel teşkil etmektedir.

Bu çalışmanın bazı yöntemsel ve kapsam sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, bibliyometrik analiz yalnızca Web of Science (WoS) Core Collection veri tabanı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu durum, Scopus, Dimensions veya Google Scholar gibi diğer veri tabanlarında yer alan potansiyel yayınların dışarıda bırakılmasına neden olmuştur. Ayrıca çalışma yalnızca İngilizce dilindeki yayınlarla sınırlı tutulmuş, bu da özellikle yerel dillerde yapılan katkıların göz ardı edilmesiyle sonuçlanabilir. Bibliyometrik analiz kapsamında içerik analizine yer verilmemiştir; dolayısıyla elde edilen bulgular, metinlerin bağlamsal ve derinlemesine yorumlarını kapsamamaktadır. Buna bağlı olarak, atıf sayılarına dayalı etki değerlendirmesi, çalışmanın niteliksel derinlikten ziyade ölçümsel eğilimlere odaklanmasına yol açmıştır. Ayrıca analizde kullanılan yıllık büyüme ve atıf oranları, özellikle “early access” yayınların etkisini zaman içinde değiştirebilecek dinamiklere sahiptir. Bu sınırlılıklar, çalışmanın bulgularını bağlamsallaştırırken göz önünde bulundurulmalı; gelecekte yapılacak çalışmaların daha geniş veri kaynakları ve yöntemsel çeşitlilikle ele alınması teşvik edilmelidir.

Gelecek araştırmalarda, dijital dönüşümün örgütsel çeviklik üzerindeki etkisi daha dar kapsamlı alt temalar çerçevesinde detaylandırılabilir. Özellikle çevik liderlik biçimlerinin dijitalleşme süreçlerinde nasıl evrildiği, veri temelli karar destek sistemlerinin yönetim etkinliğine katkısı, çevik uygulamaların çalışan motivasyonu ve tükenmişlik düzeyi üzerindeki etkileri gibi başlıklar, nitel araştırmalarla derinleştirilmeye açıktır. Ayrıca farklı sektörlerde (örneğin sağlık, finans, üretim, kamu yönetimi gibi) dijital dönüşüm ve çeviklik ilişkisinin sektörel bazda karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi, kurumsal bağlamın dönüştürücü etkisini ortaya koyacaktır. Bunun yanında, bu çalışmada yalnızca bibliyometrik yöntem kullanılmış olması nedeniyle, gelecekte içerik analizi, nitel vaka çalışmaları ya da karma yöntemli yaklaşımlar yoluyla kavramların örgütsel pratiklerdeki yansımaları daha derinlemesine değerlendirilebilir. Örneğin, dijitalleşme sürecinde başarısızlığa uğramış çeviklik projelerinin analiz edildiği negatif örnek olay incelemeleri, literatürdeki başarı odaklı anlatılara eleştirel bir katkı sunabilir. Son olarak, mevcut çalışmanın kapsamı zamanla sınırlı olduğundan, gelecek araştırmalarda longitudinal (boylamsal) analizler yoluyla dijital dönüşüm ve çeviklik ilişkisi zamansal bağlamda izlenebilir ve dönüşümün farklı evrelerdeki etkileri modellenenebilir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, U., Najmi, A., & Khan, M. (2021). Organizational agility and performance during pandemic: The role of digital transformation and entrepreneurial orientation. *Journal of Strategy and Management*, 14(3), 325–343. <https://doi.org/10.1108/JSMA-06-2020-0174>
- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Doz, Y. L., & Kosonen, M. (2010). Embedding strategic agility: A leadership agenda for accelerating business model renewal. *Long Range Planning*, 43(2–3), 370–382. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2009.07.006>
- Dwivedi, Y. K., Hughes, D. L., Ismagilova, E., Aarts, G., Coombs, C., Crick, T., ... & Williams, M. D. (2021). Setting the future of digital and social media marketing research: Perspectives and research propositions. *International Journal of Information Management*, 59, 102168. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102168>
- George, G., Haas, M. R., & Pentland, A. (2014). Big data and management. *Academy of Management Journal*, 57(2), 321–326. <https://doi.org/10.5465/amj.2014.4002>
- Hess, T., Matt, C., Benlian, A., & Wiesböck, F. (2016). Options for formulating a digital transformation strategy. *MIS Quarterly Executive*, 15(2), 123–139.
- Li, L., Su, F., Zhang, W., & Mao, J. Y. (2018). Digital transformation by SME entrepreneurs: A capability perspective. *Information Systems Journal*, 28(6), 1129–1157. <https://doi.org/10.1111/isj.12153>
- Lu, Y., & Ramamurthy, K. (2011). Understanding the link between information technology capability and organizational agility: An empirical examination. *MIS Quarterly*, 35(4), 931–954. <https://doi.org/10.2307/41409967>
- Mongeon, P., & Paul-Hus, A. (2016). The journal coverage of Web of Science and Scopus: A comparative analysis. *Scientometrics*, 106(1), 213–228. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1765-5>
- Overby, E., Bharadwaj, A., & Sambamurthy, V. (2006). Enterprise agility and the enabling role of information technology. *European Journal of Information Systems*, 15(2), 120–131. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ejis.3000600>
- Rigby, D. K., Sutherland, J., & Noble, A. (2018). Agile at scale. *Harvard Business Review*, 96(3), 88–96.
- Sebastian, I. M., Ross, J. W., Beath, C. M., Mockler, M., Moloney, K. G., & Fonstad, N. O. (2017). How big old companies navigate digital transformation. *MIS Quarterly Executive*, 16(3), 197–213.
- Sherehiy, B., Karwowski, W., & Layer, J. K. (2007). A review of enterprise agility: Concepts, frameworks, and attributes. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 37(5), 445–460. <https://doi.org/10.1016/j.ergon.2007.01.007>
- Svahn, F., Mathiassen, L., & Lindgren, R. (2017). Embracing digital innovation in incumbent firms: How Volvo Cars managed competing concerns. *MIS Quarterly*, 41(1), 239–254. <https://doi.org/10.25300/MISQ/2017/41.1.11>
- Tallon, P. P., & Pinsonneault, A. (2011). Competing perspectives on the link between strategic information technology alignment and organizational agility: Insights from a mediation model. *MIS Quarterly*, 35(2), 463–486. <https://doi.org/10.2307/23044052>
- Tallon, P. P., Queiroz, M., Coltman, T., & Sharma, R. (2019). Information technology and the search for organizational agility: A systematic review with future research possibilities. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), 218–237. <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
- Teece, D. J., Peteraf, M., & Leih, S. (2016). Dynamic capabilities and organizational agility: Risk, uncertainty, and strategy in the innovation economy. *California Management Review*, 58(4), 13–35. <https://doi.org/10.1525/cmr.2016.58.4.13>
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523–538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Verhoef, P. C., Broekhuizen, T., Bart, Y., Bhattacharya, A., & Dong, J. Q. (2021). Digital transformation: A multidisciplinary reflection and research agenda. *Journal of Business Research*, 122, 889–901. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.09.022>

- Verma, S., Bhattacharyya, S. S., & Kumar, S. (2021). The intellectual structure of research on digital transformation: A bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 134, 409–424. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.05.025>
- Vial, G. (2019). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), 118–144. <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003>
- Warner, K. S. R., & Wäger, M. (2019). Building dynamic capabilities for digital transformation: An ongoing process of strategic renewal. *Long Range Planning*, 52(3), 326–349. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2018.12.001>
- Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). Leading digital: Turning technology into business transformation. *Harvard Business Press*.
- Yusuf, Y. Y., Sarhadi, M., & Gunasekaran, A. (1999). Agile manufacturing: The drivers, concepts and attributes. *International Journal of Production Economics*, 62(1–2), 33–43. [https://doi.org/10.1016/S0925-5273\(98\)00219-9](https://doi.org/10.1016/S0925-5273(98)00219-9)
- Zupic, I., & Cater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

ÇALIŞMANIN ETİK İZNİ (ETHICAL CONSIDERATION)

Bu çalışmada Web of Science veri tabanında yer alan ikincil veriler kullanıldığı için etik kurul iznine gerek duyulmamaktadır.

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

This study does not require ethics committee approval as it utilizes secondary data obtained from the Web of Science database.

In this study, all the rules specified to be followed within the scope of "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were complied with. None of the actions specified under the title of "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics", which is the second part of the directive, were not carried out.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI (AUTHOR CONTRIBUTION)

Çalışma Tek Yazarlıdır.

The work is by a single author.

ÇATIŞMA BEYANI (CONFLICT OF INTEREST)

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

The study has no financial or personal connections with any person or institution. The authors declare no conflict of interest.

EXTENDED SUMMARY

In recent years, organizations have been compelled to adapt to dynamic changes in their internal and external environments due to increasingly complex economic, technological, and social transformations. In this context, organizational agility and digital transformation have emerged as two critical paradigms in contemporary management literature. Organizational agility refers to a firm's ability to proactively sense, respond to, and even anticipate environmental changes, allowing it to adapt quickly and strategically to uncertainty. On the other hand, digital transformation encompasses the comprehensive integration of digital technologies into business models, operational processes, and organizational cultures, driving both strategic and structural changes. This study aims to explore the intersection of these two constructs through a systematic and bibliometric analysis, offering insights into the intellectual, conceptual, and social structures of the relevant academic literature.

The increasing relevance of digital technologies such as artificial intelligence, big data analytics, the Internet of Things, and cloud computing has positioned digital transformation as a key enabler of organizational agility. Agile organizations utilize digital capabilities not only for process efficiency but also for strategic foresight, innovation, and real-time responsiveness. Notably, the COVID-19 pandemic has accelerated the urgency of digital adaptation and highlighted the importance of organizational agility in maintaining operational continuity during crises. This development has intensified scholarly interest in understanding the interplay between digital transformation and agility, creating fertile ground for bibliometric exploration. The primary objective of this research is to examine how the relationship between digital transformation and organizational agility has been conceptualized and developed within the management literature. Utilizing bibliometric methods, the study seeks to identify thematic clusters, influential authors and institutions, frequently cited sources, and collaborative networks. Data were collected from the Web of Science Core Collection database, covering the period from 2000 to 2024. The final dataset includes 99 peer-reviewed articles published in English within the fields of business, management, and applied psychology. The analysis employed two main tools: VOSviewer for visualizing co-authorship and keyword co-occurrence networks, and Bibliometrix (R-Biblioshiny) for performance analysis and citation mapping.

The findings indicate that scholarly interest in the topic has grown significantly, particularly after 2020. The annual publication growth rate reached 26.54%, signaling an expanding academic engagement. A total of 344 authors contributed to the selected articles, with an average of 3.64 authors per paper, reflecting a collaborative research culture. The international co-authorship rate was 40.4%, indicating strong cross-border academic partnerships. Highly cited studies—such as Verhoef et al. (2021), Warner and Wäger (2019), and Vial (2019)—highlight the multidimensional nature of digital transformation, emphasizing its strategic, cultural, and technological implications. The dominance of keywords such as dynamic capabilities, organizational agility, innovation, and information technology illustrates the integrative nature of the research domain, wherein digital transformation is seen as a catalyst for agility, and vice versa. The thematic analysis also reveals several conceptual clusters. For instance, one cluster focuses on dynamic capabilities and ambidexterity as enablers of agile responses to technological shifts. Another emphasizes information technology infrastructure and digital tools as structural facilitators of agility. Additionally, themes related to microfoundations and organizational learning underline the importance of employee capabilities and adaptive culture in supporting transformation. Leadership plays a central role as well, with the concept of digital leadership gaining prominence in recent years, highlighting the necessity of vision, flexibility, and strategic direction in digital transformation efforts.

Institutional analysis shows that universities from various global regions contribute significantly to the literature. Institutions such as the University of Vaasa, Jilin University, and the University of Antioquia stand out as the most prolific contributors. Furthermore, the distribution of publications indicates a notable geographical spread, with contributions from Asia, Europe, Latin America, and the Middle East. Countries like China, Italy, and Indonesia lead in terms of publication output, while the United States and Germany display higher rates of international collaboration. Journal analysis, guided by Bradford's Law, reveals that a substantial proportion of the literature is concentrated in a few core journals. Technological Forecasting and Social Change, IEEE Transactions on Engineering Management, and Journal of Business Research serve as major outlets, reflecting the interdisciplinary nature of the topic that spans strategy, technology management, and organizational behavior.

This study makes several contributions. Theoretically, it clarifies the evolving relationship between digital transformation and organizational agility, positioning agility as both a precondition for and an outcome of digital initiatives. Methodologically, it demonstrates the effectiveness of bibliometric mapping in understanding complex, multidimensional constructs. Practically, the study provides a roadmap for future research by identifying underexplored areas such as agile leadership practices, digital workforce transformation, and employee well-being in digitally agile organizations. In conclusion, this bibliometric analysis underscores the rising scholarly attention to the synergy between digital transformation and organizational agility. As organizations continue to navigate uncertainty, this intersection will remain a fertile ground for academic inquiry. The study invites future empirical and conceptual research to delve deeper into the enabling mechanisms, contextual variables, and long-term impacts of digital-driven agility in organizations.